

Literatuur

Atlas samochodowy Polski, kaarten 1: 300 000. Er is ook een editie op schaal 1: 250 000. Deze uitgebreide kaart van Polen is **onmisbaar** om de kleine dorpjes te vinden.

Toeristisch: ANWB reisgids Polen, 1993.

Geology of Poland, vol.VI, Mineral Deposits, 1990. Engelstalig, beknopt maar volledig overzicht van de minerale grondstoffen van Polen.

Tatry Polskie, przewodnik geologiczny dla turystów. WG 1990. Geologische gids voor de Poolse Tatra voor toeristen.

Kamienie ozdobne Polski, W. Heflik, 1989. Sierstenen van Polen.

Kamienie szlachetne i ozdobne Slaska, M. Sachanbinski, 1980. Edelstenen en sierstenen van Silezië.

Minerały Dolnego Slaska, Inst. Geol. 1986. Een volledige encyclopedie van mineralogisch onderzoek in Silezië. Met referenties, optische eigenschappen, chemische samenstelling voor alle mineralen en per mineraal alle vindplaatsen. Ook met een geografische index. Mooi maar uitverkocht!

*Afb. 9. Op zoek naar zwavelkristallen op de bodem van de Machów groeve. Ook strontianiet kun je hier vinden.
Foto: Bas Bossers.*

Wetenswaardigheden

Geologische route in Polen

Een normale mineralogisch-grondstoffenkundige excursie van 14 dagen, zoals wordt georganiseerd voor VU-studenten, is ca 3500 km lang: van Nederland naar Lubin (kopermijn), Nowy Kosciół (agaat), Strzegom (rookkwarts), Szklary (chrysopraas), Wrocław (museum), Belchatów (bruinkool) + Czestochowa, Warszawa, Tarnobrzeg (zwavel), Wieliczka (zout), Kraków, Pieniny, Zakopane Tatra, Chrzanów (lood/zink).

Een alternatieve route met barnsteen is 4000 km, bijvoorbeeld: Nederland, Poznan, Gdansk, Malbork, Warszawa, Tarnobrzeg, Wieliczka, Pieniny, Zakopane, Szklary, Strzegom.

Mineralogische excursies

Kring Kennemerland van Stichting GEA organiseerde in 1991 een 10-daagse mineralogische excursie onder leiding van drs. E.A.J. Burke, waarbij aan Poolse zijde mev. dra. Malgorzata Baranowska van de Universiteit van Wrocław meewerkte.

De excursies van de Universiteit van Wrocław zijn inmiddels in een semi-commerciële onderneming ondergebracht: "WRO-MIN", die mineralogische excursies aanbiedt met programma's die vergelijkbaar zijn met het beschrevene in dit artikel.

Tegenwoordig is ook een aparte barnsteen-excursie van 7 dagen mogelijk. Voor informatie: mgr Malgorzata Baranowska, pl. M. Borna 9, PL 50-205 WROCLAW, Polen.

Mineraalbeurzen

Mineraalbeurzen worden in Polen steeds vaker georganiseerd. In Warszawa, Politechnika Warszawska (Technische Universiteit) zijn er regelmatig beurzen. In Kraków organiseert de Akademia Górniczo-Hutnicza rond de dag van de heilige Barbara (4 december), patrones van de mijnwerkers, een beurs en een wedstrijd om de beste collecties. Dit ter beoordeling van een jury van professionele mineralogen. Naast amateurs van mineralogie en paleontologie uit Polen zijn er ook deelnemers uit de vroegere Sovjet-Unie met interessant materiaal. Ook in Wrocław worden beurzen georganiseerd.

Poolse verzamelaars en handelaren komen steeds vaker naar Nederland; opvallend zijn de stands met barnsteen, fossielen en schalenblende. Als u iets koopt met een exotische naam voor de vindplaats, bijvoorbeeld met een aantal onmogelijk uitsprekbare medeklinkers achterelkaar zoals "Strzegom, Trzebieńka of Strzebrzeszyn", dan kan men deze locaties aan de hand van dit Gea-nummer gemakkelijk in een geologische context plaatsen.

Mineraalwinkels

Deze vind je tegenwoordig in alle grote steden van Polen. Een van de beste is gevestigd in Kraków in het gebouw van de Akademia Górniczo-Hutnicza, Mickiewicza 30, waar ook een vrij toegankelijke, permanente tentoonstelling over geologie en minerale grondstoffen van Polen is.

Mineralen verzamelen

Het is in Polen toegestaan zelf mineralen te verzamelen, behalve in Nationale Parken en beschermde Nationale Monumenten. Voor paleontologen is zo'n monument de Kadzielnia rots in Kielce. Bij verlaten mijnen is het mogelijk te zoeken op storthopen en bij verlaten groeven kunnen ook de wanden worden onderzocht. Bij werkende ondergrondse mijnen is het soms mogelijk om op de afvalstorthoop te zoeken. Zo kan men in Stanislawów op de gedolven bariethoop terecht. Ondergronds bezoek is moeilijk te regelen, het lukt alleen met georganiseerde excursies, bv. via WRO-MIN. Er zijn echter ook wel eens delen van mijnen geschikt gemaakt voor toeristen: Wieliczka, Tarnobrzeg, Zloty Stok, Tarnowskie Góry en Krzemionki Opatowskie. In werkende groeven is het mogelijk om in overleg met de bewaking het afval te bekijken; soms, zoals in Strzegom, is dat het meest interessante deel. Soms krijg je een rondleiding.

Denk altijd aan veiligheid. Verse wanden in een groeve zijn bijzonder instabiel!

Marek Zakrzewski

Stichting Ammonietenhoeve

Ook de Stichting Ammonietenhoeve in Gemonde bij Boxtel (Noord-Brabant) organiseert reizen naar Polen. Deze staan onder leiding van de geoloog René Fraaye, die ieder jaar de Polen-excursies op zijn programma heeft. De nadruk valt op paleontologische aspecten en op de sporen die de aardgeschiedenis in het land heeft achtergelaten.

Het museum De Ammonietenhoeve bevat vele prachtstukken die tijdens excursies werden verzameld. Ook Poolse specimens zijn daar rijk vertegenwoordigd.

Het Gea-artikel "Enkele markante punten op een geologische Polen-reis" bevat de tekst en veel afbeeldingen uit de excursiegids "Polen", die t.b.v. deze excursies werd samengesteld. Wie, na het lezen van dit artikel, meer over een geologisch goed onderbouwde en toeristisch veelzijdige vakantie wil weten, kan zich in verbinding stellen met:

Stichting Ammonietenhoeve, St.-Lambertusweg 4, 5291 NB Boxtel, tel. 0411 672496.

Excursie naar de Poolse Jura

Nóg een mogelijkheid voor een georganiseerde Polen-reis: Paul W. van Olm (Bongerd 180, 1812 BK Lelystad, 0320-242881) gaat ieder jaar naar Polen. Speciaal de Poolse Jura heeft zijn aandacht. Belangstellenden, en dat zullen vooral paleontologisch geïnteresseerden zijn, kunnen zich bij hem aansluiten.

Pools Informatiebureau voor Toerisme

Het PIT is gevestigd aan de Leidsestraat 64 / Kerkstraat 44, 1017 PD Amsterdam; de telefoon is 020 6253570, de fax 020 6230929 en de e-mail: poleninfo@worldaccess.nl.

Dit toeristenbureau beschikt over mooie kleurenfolders over toeristische bijzonderheden en evenementen en over een handzame overzichtskaart (die natuurlijk niet de topografische Polen-atlas 1: 250.000 kan vervangen).

Redactie

Polen, een onverwacht vakantieland

door Paul van Olm

De Wisla ontspringt in de Hoge Tatra in het zuiden en stroomt heel Polen door naar de Oostzee. Op haar weg passeert zij de prachtige oude hoofdstad Krakow, architectonisch een belevenis; verder onder andere Kazimierz Dolny, een schilderachtig Midden-Europees stadje, en ook Warszawa. Deze stad was in de Tweede Wereldoorlog het tafereel van grote menselijke drama's, zoals de Joodse opstand tegen de SS in 1944, en is toen nagenoeg geheel verwoest. Nu is het een booming city. Het historische centrum is herrezen en lijkt eeuwenoud.

Her en der – zoals overal in Oost-Europa – tref je in Polen overblijfselen aan uit de Stalinistische periode: afgrijselijke woonkazernes omringen heel wat steden en stadjes. Warszawa werd jarenlang gedomineerd door het gigantische, protserige cultuurpaleis: een "geschenk" van de Russen, zoals men spottend zei. Afgelopen jaar kon ik in Warszawa constateren dat de gele M van de hamburgerketen McDonald het behoorlijk gaat winnen. Of we nu zo blij moeten zijn met die kant van de kapitalistische ommezwaai is een andere zaak.

Het bemoedigende van een bezoek aan het Polen van nu is, dat je overal mensen bezig ziet aan de opbouw van het land.

Tijdens mijn bezoeken in de communistische tijd voelde je uitsluitend lethargie om je heen en overheerste desinteresse. Nu is het wegnen goed te noemen, de doorgaande wegen zijn vaak vierbaans autosnelwegen. Maar in de dorpjes wordt de A 1 nog wel eens onderbroken door een zebraad, waarop een bejaarde wanhopig probeert over te steken.

Rust en ruimte op het platteland, dat is wat Polen kenmerkt. De landbouw is nooit (uitgebreid) gecollectiveerd geweest en dat nekt de Polen, nu ze zo graag tot de EU willen toetreden. Oma met een koe aan een touw, dat is de impressie van de Poolse landbouw op een buitenstaander. Ook als u enige groeven bezoekt zult u nog wel archaische werkomstandigheden tegenkomen. Zowel het begrip ARBO-veiligheid als efficiëntie zijn soms ver te zoeken.

Campings en hotels zijn er in voldoende mate. Wellicht is niet alles even tip-top als u het in West-Europa gewend bent, maar de mensen zijn alleszins vriendelijk en behulpzaam. Het voorzieningsniveau stijgt snel naar Westerse begrippen toe: enige jaren geleden telde een verbijsterde Poolse bezoeker in mijn Hollandse buurt-supermarkt 132 verschillende kaassoorten. In Polen kon je toen 2 of 3 soorten in de winkel vinden. Afgelopen zomer telde ik er in een supermarkt in de buurt van Katowice ook al 68! Als de vrije-marktontwikkeling toeslaat is die niet meer te stoppen.

Er worden zowel door universiteiten als door particulieren geologische excursies georganiseerd. Maar ook privé kunt u uw geluk beproeven. Voor de natuurliefhebber zijn er uitgestrekte nationale parken, waar zelfs nog elanden (in de vlakke) en beren en wolven (in de bergen) voorkomen. Op het platteland zijn de ooievaars alom tegenwoordig. Kortom, rust en natuur vindt u in Polen volop. Gezellige terrasjes, op een paar na in de grote steden of in uitgesproken toeristische plaatsen als het bergdorp Zakopane, zult er echter niet vinden.